

КОНСУЛТАТИВЕН СЪВЕТ ЗА ЧЕРНО
МОРЕ /КСЧМ/
CONSILIUL CONSULTATIV PENTRU MAREA
NEAGRA

Сдружение, вписано в РЮЛНЦ
на Р България
ЕИК 176964109
Седалище и адрес на управление:
гр. Варна, ул. "Охрид" N 24-26, ет.1
office@blsaceu.eu

Asociatie, inregistrata in Registrul
persoanelor juridice fara scop patrimonial
al R Bulgaria, CUI 176964109
Sediu si adresa de conducere:
Mun. Varna, str. "Ohrid" N 24-26, etaj 1
office@blsaceu.eu

ПРОТОКОЛ

От среща на Работна група 3 на КСЧМ - 23 юни 2022 г.

Тема: " Морска аквакултура"

На 23 юни 2022 г. в хотел Астор Гардън Св.св. Константин и Елена, гр. Варна и чрез видеовръзка в ZOOM се проведе среща на работна група 3 на КСЧМ на тема: „Морска аквакултура“.

На срещата присъстваха:, г-жа Йорданка Чобанова – ГД Морско дело и рибарство на ЕК, д-р Виктор Ница (Victor Nita) – Институт „Григоре Антипа“, Констанца, д-р Магда Ненчу (Magda Nenciu) Институт „Григоре Антипа“, Констанца, г-жа Стефка Николова ИАРА, доц.д-р. Галин Николов –Тракийски Университет, Г-жа Петя Бакалова – ИАРА, г-н Богдан Гиня (Bogdan Ghinea) – Министерство на териториалното развитие Румъния, г-н Каталин Платон (Catalin Platon) – организация РОМФИШ – член на Консултативен съвет за Аквакултура, г-н Александру Симеонов – НАРА, Констанца.

Срещата се откри от председателя на КСЧМ г-н Даниел Бухай, който поясни, че риболовните организации осъзнават, че морската аквакултура е бъдещето на сектора. КСЧМ разглежда темата от 2021 г. и за в бъдеще тя също ще бъде застъпена в Работната програма.

Г-жа Михаела Миря (Mihaela Mirea): Аквакултурата е много важен сектор и КСЧМ трябва да продължи работата си по тази тема, започнала през 2021 г.

Следва преценка на доц. д-р Галин Николов от Тракийския университет на тема „Морска аквакултура – перспективи за развитие в България“. В бъдеще морската аквакултура ще играе все по-важна роля в глобалното снабдяване с храни. Морската аквакултура предлага много ползи за околната среда в сравнение с други форми на животновъдството. Операциите по аквакултури в морската среда обикновено имат по-малък въглероден отпечатък и използват по-малко земя и прясна вода, отколкото производството на говеждо, свинско и птиче месо. Морските дарове, произведени от

морска аквакултура, също са здравословен източник на омега-3 мастни киселини. За България природните условия в Черно море не предоставят добре защитени от вълнение райони като фиорди и силно врязани в сушата заливи, което налага използването на щормоустойчиви съоръжения. Това несъмнено оскъпява производството от морски аквакултури. Друг фактор с негативен ефект е силното антропогенно замърсяване, което се изразява в значителна еутрофизация и появата на цъфтежи на водорасли, а от тук и на явления като кислороден дефицит. Високите летни температури в района на черноморското крайбрежие, също лимитират отглеждането на редица рибни видове.

Първите научни данни за производство на морски аквакултури в България са на Института по рибни ресурси, гр. Варна от 70-те години на XX век. След предварителна експериментална работа при аквариумни условия в Института по рибни ресурси са проведени редица опити за угодяване на дъгова пъстърва в мрежени клетки в Созополския залив при полупромишлени условия. Цел на експериментирането е създаване на биотехника за отглеждане на дъгова пъстърва в мрежени клетки в условията на българското черноморско крайбрежие и в басейни на сушата, подхранвани с морска вода. В тази връзка са проучвани възможностите за получаване на стокова продукция от еднолетна и едногодишна дъгова пъстърва, угодявана през различни периоди от време, свързани със сезонните хидрологични и хидрометеорологични особености. Стремешът е да се установи през кой период от годината угодяването е най-рентабилно, да се определи темпа на нарастване и оптималното тегло на зарибителния материал, който ще се използва при зарибяване на клетките през отделните угодителни периоди.

Към настоящия момент единствен вид обект на отглеждане в морските ни аквакултури е черната мида (*Mytilus galloprovincialis*). Опитите за култивиране на черна мида стартират през 80-те години на миналия век с изграждането на първите колекторни установки. След прекъсване от няколко десетилетия, през 2007 г. има изградени 15 колекторни стопанства с общо производство от около 300 т. Днес производство на черна мида надхвърля 3000 т и представлява около 30% от цялата продукция от аквакултури в страната. Българските акватории, които сега се използват за отглеждане на черна мида са около остров Св.Иван-Созополския залив, до Поморие, около Маслен нос и Приморско (Перла), около нос Калиакра (местността Зеленка и Дълбока), до Каварна. По данни на ИАРА има регистрирано едно стопанство за отглеждане на стриди. Всички тези райони са частично защитени и инсталациите и фермите са уязвими при голямо вълнение.

В България се изграждат мидени ферми, в които основно се използва технологията на въжени колектори, които са окачени на поплавъци. Изключение е технологията при която се използват за колектори самите поплавъци, които са закачени на бетонни котви на дъното. Предимствата на поплавък-колекторите се състоят в обединяването на функциите на поплавъците с тези на колекторите, което води до технологични удобства и до устойчиво положение на екстензираните поплавък - колектори във водното тяло от въздействието на вълнението и подводните

течения, както и до лесното изваждане на всеки отделен колектор и изземването на продукцията. Предимствата на котвите са, че те обезпечават с вътрешните си повърхности места за обитаване на дънни риби, ракообразни, мекотели и водорасли, като по този начин способстват за нарастване на биоразнообразието и самопочиствателната способност на морето.

Броят на регистрираните мидени ферми в България нараства ежегодно. През 2020 г. броят им достига 32. За съжаление, малка част от тях функционират - едва 50%. Значителен брой ферми са напълно изоставени, но без да бъдат премахнати поплавъци и колектори, което има освен негативен естетически ефект, предизвиква и сериозно недоволство сред местните рибарски общности, които са възпрепятствани да използват акваториите на изоставените мидени стопанства, а и представляват опасност за плавателните съдове.

Също така е от голямо значение изграждането на демонстрационни центрове чиито цели са да се повиши увереността в съществуващия потенциал за развитие на аквакултура в Черно Море. Тези центрове са полезен инструмент за местните и националните администрации за оценка на нови проекти, като трябва да се вземат предвид различията: степен на развитие на аквакултурата, условия и особености на околната среда и експертиза и опит наличен в страните. Централният научен институт по рибарство в Трабзон, Турция и Националният институт за морски изследвания и развитие (NIMRD) „Григоре Антипа“ в гр. Констанца, Румъния са предоставили на разположение инфраструктура и лаборатории за изграждане на демонстрационни центрове за аквакултура за разширяване на познанията и обмен на технологии. Предстои изграждане на подобен център и в България, който ще бъде първият такъв с експериментални садки в морето.

По отношение на законовата рамка в презентацията не са описани административните изисквания и пречки за създаване на една ферма за аквакултура в Черно море. Има осем администрации през които трябва да се мине, за да се регистрира подобно стопанство. Операторите трябва да се съобразят със шест закона, всеки от които има подзаконовни мерки, т.е. регистрацията на една ферма за аквакултура изисква много усилия от страна на бъдещия производител, много ходене по различни институции и става минимум за шест месеца.

Следват коментари:

Г-н Йордан Господинов: административната тежест в България, при регистриране на една ферма за аквакултура е огромна. Освен всички закони, които трябва да се спазят, бъдещият оператор на подобна ферма трябва да се съобрази и с военно-морските сили на страната, защото всяка една ферма влияе на корабоплаването. Крайно време е България, а и Румъния да имат електронно правителство, така че да се опрости процедурата за подаване на документи.

Г-жа Любов Георгиева отправя въпрос към доц. Николов: в презентацията се казва, че има аквакултурни стопанства, които вече не функционират и има ли законова норма, която да ги принуди да изчистят своите пространства от котвите.

Доц. Галин Николов: законова норма има, но трудно се откриват собствениците. Във всяко едно разрешително, което се издава от Миноистерството на околната среда и водите е записано, че след изтичане на разрешителното, или след приключване на работата на фермата, собственикът е длъжен да отстрани съоръженията. Голяма част от тези стопанства са изградени по старата Оперативна програма, но когато изтече петгодишния мониторинг, обектите спират своето функциониране, т.е направени са с цел усвояване на дадени средства.

Г-жа Любов Георгиева: остава се с впечатлене, че нормативната уредба не гарантира изпълнението на разрешителното и трябва да се работи в тази насока.

Г-н Даниел Бухай: отпавя въпрос какви са разходите в България на кв.м за наемане на площ за морска аквакултура и по какъв начин се изчисляват. В Румъния са определени изключително високи суми и никой няма интерес да наема морски площи.

Доц. Галин Николов: Не може да отговори на този въпрос, въпреки, че е потърсил в интернет пространството наредба за таксите. Доколкото знае от производители и в България таксата не е малка, но е поносима.

Г-н Йордан Господинов: КСЧМ покани на тази среща и Министерството на земеделието, но за съжаление, няма техен представител, който да вземе отношение по въпросите.

Доц. Галин Николов: Друг основен проблем пред развитието на морската аквакултура е липсата на подготвени кадри в България. В Университетите в страната няма специалност за подготвяне на кадри за отглеждане на аквакултура. Отправя въпрос към румънските представители как стои този въпрос в Румъния?

Д-р Виктор Ница (Victor Nita): В Румъния също няма такава специалност в университетите, но във факултетите по рибарство в Букурещ и Галац има модули, за Аквакултура.

Следва презентация на г-жа Михаела Миря (Mihaela Mirea) на тема „РГ 2022 – Аквакултура“. Кратък обзор на работата на работната група на КСЧМ посветена на Аквакултурата през 2021 г. и изпратената препоръка на тази тема, в която се посочва, че трябва да се опрости процедурата по получаване на разрешителни за изграждане на ферма за Черноморска аквакултура, както и да се въведе системата за обслужване на желаещите и получаване на разрешителни от едно гише. В препоръката също така се посочва нуждата да се изгради законовата рамка в Румъния относно морската аквакултура, както и да се направи изследване от румънските власти заедно с научните институти кои са най-подходящите зони по румънското Черноморие за отглеждане на аквакултура. Не на последно място да се хармонизират законодателствата между

България и Румъния относно аквакултурата в Черно море, така, че да съществува лоялна конкуренция.

В презентацията се посочва, че ЕС внася над 70% от морската храна, която се консумира, а аквакултурата в ЕС представлява 2% от световната аквакултура. От морската храна 25% идват от аквакултури извън ЕС и само 10% от аквакултури в ЕС. 30% от аквакултурата в България е представена от отглеждане на миди, докато в Румъния може да се каже, че морската аквакултура не съществува. Правени са опити за ферма за калкан и две за миди. Но няма предложена финансова подкрепа от страна на държавата, само няколко вида компенсации, което е недостатъчно.

Заклученията от презентацията са следните:

- Трябва да се улесни достъпа до пространство и вода, за да може аквакултурата в ЕС да продължи да расте;
- Намаляване на ненужната бюрокрация за разрешаване на нови ферми за аквакултури;
- Допълнително ограничаване на въздействието на аквакултурата, както и насърчаване на видовете аквакултури, които са най-полezni за околната среда и климата;
- Подобряване на здравето и хуманното отношение към животните; гарантиране, че аквакултурата се адаптира към изменението на климата и допринася за смекчаване на въздействието на изменението на климата;
- Предоставяне на повече и по-добра информация на потребителите и гражданите относно аквакултурата в ЕС;
- Насърчаване на научните изследвания и иновациите и развитието на съответните умения;
- Насърчаване на диверсификацията на производството за увеличаване на предлагането на продукти от аквакултури, особено на нови обещаващи видове в ЕС, като водорасли или морски безгръбначни (включително мекотели или други безгръбначни).

Следват коментари:

Г-н Йордан Господинов: що се отнася до хуманното отношение към животните – то това изисква много енергия, средства и административен капацитет, а до колко това е нужно за студенокръвните животни, каквито са морските видове не се знае. Хуманното отношение към животните е практика, наложена от ЕК и в България се прилага към топлокръвните видове. Целта е хуманно да се омъртвяват животните, за да не се променя качеството на месото, заради стреса. Има нужда от научна разработка, как влияе стреса върху рибите, черупчестите и двучерупчестите и дали се променя качеството на месото. Едва след подобни научни изследвания може да се говори за нуждата от влагане на средства, обучаване на хора и да се правят контролни проверки за да се следи дали се стоварва по хуманен начин рибата на палубата и дали черупчестите се омъртвяват по хуманен начин. Водните животни са студенокръвни и имат различен кръговрат на веществата.

Г-жа Михаела Миря: Ако тази тема е интересна на членовете на КСЧМ може да се включи за в бъдеще в работната програма.

Г-жа Димитрина Костова: към Европейската асоциация на рибарите в Черно море е направено запитване от една организация от Обединеното кралство, която прави проучване по отношение хуманното отношение към рибите в България – има ли някаква експертиза към момента по този въпрос.

Следва презентация на г-н Каталин Платон, който представлява асоциация Ромфиш - членка на Консултативния съвет за Аквакултура, на тема "Морска аквакултура". Законодателните условия за морска аквакултура са описани в Директиви на ЕС. Това са Директива 2008/56/ЕО на Европейския парламент и на Съвета от 17 юни 2008 г., за създаване на рамка за действие на общността в областта на политиката за морска околна среда (Рамкова директива за морска стратегия) чл. 1, в който се казва, че Морските стратегии прилагат екосистемен подход при управлението на човешките дейности, като гарантират, че общият натиск на тези дейности е в границите, съвместими с постигането на добро състояние на околната среда, и че не е застрашена способността на морските екосистеми да се справят с предизвиканите от човека промени, като в същото време позволяват устойчивото използване на морските продукти и услуги от сегашното и от бъдещите поколения. Директива 2014/89/ЕС на Европейския парламент и на Съвета от 23 юли 2014 г. за създаване на рамка за морско пространствено планиране чл. 5 посочва, че при разработването и прилагането на морското пространствено планиране държавите членки вземат предвид икономическите, социалните и екологичните аспекти с цел подкрепа на устойчивото развитие и растеж в морския сектор чрез прилагане на екосистемен подход и насърчаване на съвместното съществуване на съответните дейности и начини на използване.

Условие за разработване на аквакултура е зонирването на морските площи, като най-добре е още от самото начало да се посочат кои зони са подходящи за отглеждане на аквакултури.

В презентацията са посочени някои примери какви са цените за наемане на морски площи в различни страни от ЕС. Например във Франция за култивиране на стриди (улавяне, размножаване, съхранение) в Средиземноморският регион тарифите са следните: - Кадастрална площ, считана за „много добър“ добив: за хектар: 209 €; Кадастрална площ, считана за „добра“ реколта: за хектар: 139 €; Кадастрална площ, считана за „средна“ доходност: хектар: 104 €.

За отглеждане на миди (улавяне, размножаване, съхранение): отглеждане на дълги линии: отстъпено по дължина, на линеен метър: 0,10 €; на концесия на повърхността, хектар: 99 €.

Физическото лице, което кандидатства за концесия, трябва да докаже професионалния си капацитет, като притежава диплома или официално

удостоверение, включващо учебна програма, най-малко равна по ниво и съдържание на тази на професионалната бакалавърска степен по морски култури и фигурираща в списък, съставен от Министър, отговарящ за морския риболов и морската аквакултура, след консултация с министрите, отговарящи за националното образование, селскостопанското образование, морското образование и професионалното обучение. Когато заявлението за концесия е подадено от публичноправно юридическо лице или от професионална организация, то те се задължават да управлява предоставената им концесия по условия отговарящи на съответния закон. Във Франция концесиите, се издават за максимален период от тридесет и пет години. Френската система за отдаване на морски площи за отглеждане на аквакултури е много добре разработена, но тя е и много бюрократична. Също така в страната съществува Национален комитет за развъждане на мекотели и черупчести, който е полупубличен орган и никой, който не е член на този комитет не може да се занимава с морска аквакултура. Този комитет е под надзора на Министерството на земеделието и храните и Министерството на морето. Комитетът предлага, участва или извършва действия, свързани с управление на пазара на мекотели; защита на бреговата линия, защита на качеството на водата; санитарни стандарти; социално и фискално законодателство за отглеждащите мекотели; научно-технически изследвания; промоция на продукта; образование и обучение; междупрофесионална информация; отношения с медиите и широката общественост.

Що се отнася до Консултативния съвет за Аквакултура, в него има 3 основни работни групи – РГ за рибите; РГ за мекотели и ракообразни и РГ по хоризонтални аспекти. Консултативният съвет за Аквакултури е създаден през 2017 г., а до момента е разработил 27 препоръки.

Следват дискусии:

Г-жа Михаела Миря: Администрацията в България и Румъния не е взела под внимание препоръката свързана с морската аквакултура на КСЧМ от 2021 г. Има нужда ЕК да подтикне държавите-членки за по-добро решаване и опростяване на административната тежест относно отглеждането на аквакултура в Черно море.

Г-н Каталин Платон: законодателно в Румъния трябва да се раздели Аквакултурата от риболова, защото аквакултурата по смисъл е „земеделска” дейност, а риболова – събирателна.

Следва презентация на д-р Виктор Ница – координатор на отдел за морски ресурси в Институт „Григоре Антипа”, на тема : „Демонстрация на малка мидена ферма. Компоненти, монтаж и експлоатация”. В презентацията нагледно е представен технологичния процес за култивиране на черноморски черни миди. По румънското крайбрежие няма много подходящи места за подобни ферми, защото липсват заливи. В Аджиджа има изграда ферма за миди, а водата в този регион е категоризирана на Клас А. Нагледно в няколко видеоклипа, членовете на КСЧМ се запознаха с

технологииите използвани при отглеждане на черна мида и начините на събиране на реколтата.

Следват дискусии:

Г-жа Михаела Миря: Що се отнася до разрешителните издавани от Националната агенция за риболов в Румъния НАРА, не се прави разграничение между морска аквакултура и тази във вътрешността на страната.

Г-н Каталин Платон: НАРА издава разрешителни по единна процедура що се отнася до аквакултурата, но тя е много дълга. Условиата за получаване на лиценз са обвързани с редица други документи, които на практика са излишни.

Д-р Виктор Ница допълва, че по отношение изискването да има разрешение от Министерството на околната среда – то е необходимо, понеже на територията на една мидена ферма остават чувствителни видове като например водорасли. Дори да се каже, че мидите пречистват водата, под тях се събират отпадъци, така че е добре да има и разрешителни от Агенцията за околната среда.

Г-н Йордан Господинов: По определение аквакултурата може много по-просто да се дефинира, а именно като развъждане на водни организми в контролирани условия. Важно е да се мисли в посока опростяване на процедурата за получаване на разрешителни. Видно е, че в двете страни има сериозни проблеми по отношение на аквакултурата и те са:

- 1) Липса на подготвени кадри за работа в сектора на Аквакултурата;
- 2) Голяма и излишна административна тежест при издаване на разрешителни;
- 3) Относно България – необходимо е да се изгради демонстрационен център за аквакултура, по примера на Румъния и Турция.

Г-жа Йорданка Чобанова: темата за аквакултурата е една от приоритетните за ЕК, особено в контекста на геополитическата криза, както и тази свързана с доставките на храни. Аквакултурата е с изключително голям потенциал. В ГКРСМ (GFCM) дискусиата по темата е много сериозна и новата стратегия е носечана към устойчивото развитие на аквакултурите. На 7 юни в Мароко се е провела среща в рамките на ГКРСМ, на която е направен детайлен преглед на всички доклади и препоръки по темата в периода от 2019 до 2022 г. Също така е крайно време да се изгради демонстрационния център и в България. За ЕК е много важно не само да се очертаят проблемите, но да се видят и решенията, които КСЧМ би предложил.

Г-жа Михаела Миря: резултатът от работата на Работна група на КСЧМ ще е изготвянето на препоръки по темата, като някои от тях сигурно ще се повторят с тези от миналата година. В същото време има нужда и Администрацията в двете държави-членки да подпомогне този сектор.

Следва закриване на срещата.

Протоколирал срещата: г-жа Елена Пенева

Председател на КСЧМ: г-н Даниел Бухай